

Program kontinuálneho vzdelávania
Artefiletika ako preventívna sociálno – výchovná činnosť v škole

ZÁVEREČNÁ PRÁCA

Využitie artefiletických techník pri práci so žiakmi 9. ročníka ZŠ

Mgr. Karmen Koutná

Učiteľka výtvarnej výchovy a výchovy umením na II. stupni ZŠ

19. 9. 2019

„Keď chceme zmeniť svet, musíme byť zmenou sami.“ M. Gándhí

Keď sa stretnete s niečím novým a zaujímavým, máte chuť svoje nadšenie šíriť ďalej. Ak pri šírení novej myšlienky či činnosti nechcete pôsobiť chaoticky, musíte túto novinku implementovať do svojho života a prijať ju ako súčasť vašej, napr. pracovnej aktivity.

Tak to bolo so mnou a s artefiletikou, ktorú som spoznala na workshope o artefiletike minulý školský rok.

Moje prvé stretnutie s ňou bolo na konci jedného týždňa. Celý víkend som bola plná emócií z tejto novej metódy práce s deťmi a aj keď som v literatúre a na internete našla najmä pozitívne výsledky pri použití artefiletiky pri menších deťoch, ja som sa rozhodla, že si niektoré techniky vyskúšam, naopak, s deviatakmi.

Teória v praxi

Takto naladená som sa pripravila na hodinu výchovy umením, ktorú som mávala raz týždenne s jednou z deviatackých tried. Rozhodla som sa, že táto hodina nebude teoretická a žiaci sa na nej nenaučia umelecké smery, ako som mala v pláne, ale využijem, čo som sa naučila na workshope a unavených žiakov, ktorí nedávno absolvovali testovanie T-9, zaujmem procesom tvorby. Žiaci boli po testovaní (ale vlastne aj pred ním) demotivovaní a znechutení zo získavania akýchkoľvek nových informácií či z memorovania poučiek. Viem to, lebo okrem výchovy umením som ich učila aj slovenčinu. Priznám sa, že som s nimi od začiatku roka „bojovala“, aby som v nich aspoň na chvíľu prebudila túžbu alebo aspoň snahu získať nové vedomosti. Pri ich nechuti, naučiť sa hocičo, nešlo iba o ich vek, pre ktorý je typická vzburá a rebélia, ale aj o zlé sociálne zázemie, z ktorého väčšina z nich pochádzala.

S malou dušičkou

Do experimentu s artefiletikou u deviatakov, kde je proces tvorby povýšený nad výtvor a žiaci by sa mali sústrediť viac na pocity, ktoré im prináša samotná tvorba, som išla so zmiešanými pocitmi. Bola som viac-menej presvedčená, že pripravenú činnosť neprijmú so slovami, že sa im nechce, že to je pre malé deti, že oni už nič robiť nebudú...

Stal sa presný opak.

Asi som im pripravila šok, keď som namiesto prezentácie a knihy o umení priniesla výkresy formátu A3, ktoré som rozdelila medzi dvojice žiakov. K dispozícii mali aj farbičky a voskovky, ktoré by som v ich peračníkoch hľadala zbytočne. V ruke som držala obálky, z ktorých si každá dvojica jednu vybrala. Našli v nej názvy dvoch živočíchov.

Rozhodla som sa pre techniku **šinekorafa**, pri ktorej každá dvojica mala nakresliť nový druh živočícha ako hybrid tých dvoch, ktoré našli v obálke. Záver hodiny mal byť niečím ako konferenciou zoológov, ktorí predstavujú pred ostatnými (spolužiakmi – kolegami) svojho živočícha a zodpovedia na otázky typu: ako sa váš živočích volá, kde žije, čím sa živí, čo robí

najradšej, kedy zosmutnie, ako sa rozmnožuje, čo je jeho najlepšia vlastnosť, či je domestikované a pod.

V každom z nás je ukryté dieťa – v deťoch dvojnásobne

Pätnásťroční žiaci sa pred mojimi očami zmenili na malé deti. Pristúpili k lavici s farbičkami, ktoré si povyberali, rozdelili si prácu, začali v tichosti diskutovať, ako ich zviera bude vyzeráť, aké bude mať vlastnosti. Jednotlivé postrehy si priebežne zapisovali. Smiali sa, navzájom si svoje výkresy ukazovali, tešili sa. Ja som sa tešila s nimi. Pristihla som sa, ako sedím za katedrou a len tak sa usmievam na šťastne pôsobiace deti. Náhodne vošla kolegyňa, výchovná poradkyňa, ktorá s nimi chcela prebrať prihlášky na stredné školy. Nepostrehli, že prišla. Nie pre hluk. Žiadny tam nebol. Pre ich zapálenie do procesu tvorby. Kolegyňa neverila vlastným očiam. Musela som jej vysvetliť, čo robíme. Chvíľu sa na nich ešte pozerala a potom skonštatovala, že príde neskôr.

Artefietika odkrýva, čo chcelo zostať skryté

Za celé roky som ich nevidela takto zanietých pre nejakú činnosť. Moju prítomnosť akoby nevnímali, čo som využila vo svoj prospech. Prechádzala som sa medzi lavicami a počúvala ich rozhovory. Simonka, ktorá mala na vysvedčení štvorky od hora až dole a bývala počas vyučovania buď úplne apatickou, alebo výbušnou, bola tou z dvojice, ktorá rozhodovala o tom, ako čo nakreslia, prečo to tak nakreslia a aké vlastnosti ich nový živočíšny druh bude mať. Spýtala sa Denisa (žiaka, ktorý mi raz odovzdal slohovú prácu celú skopírovanú z webu a nikdy nemal odvahu sa mi ospravedlniť), z čoho bude ich zviera smutné. Denis bez dlhého rozmýšľania povedal: „Bude smutné, keď niekoho oklame alebo sklame. Vtedy zosmutnie.“ Simonke Denisov návrh pripadal absurdný a aj bol, iba mne dával zmysel, keď sa môj pohľad stretol s Denisovým.

Zvonením sa hodina nekončí

Kreslenie trvalo dlhšie, ako som si naplánovala, a keďže naše školstvo nepustí a 45 minút musí vždy trvať 45 minút (bez ohľadu na to, či je to niekedy strašne krátko a inokedy naopak strašne dlho), s ľútosťou som musela proces tvorby ukončiť pred dokončením, aby sme stihli aj druhú časť úlohy. Žiaci začali rozprávať o svojich živočíšnych druhoch, odpovede boli kreatívne a rôznorodé. Jedna dvojica svoje zviera odprezentovať nestihla. Zazvonilo. Žiaci ma presvedčili, aby som ich nechala hovoriť počas prestávky. Túto prestávku som obetovala s radosťou.

Na hodinách slovenčiny som ich učila celé roky štylizovať, hovoriť pred ľuďmi, nebáť sa vyjadriť svoj názor. Podarilo sa mi to až na hodine výchovy umením pomocou artefietiky.

(obr. 1, 2, 3)

Ukážka niektorých prác a odpovedí žiakov



Kôň, opica = Kopica (žije sama na zvláštnych banánových lúkach, živí sa banánmi, zosmutnie, keď banány zhnijú...) (obr. 1)



Kapor a pes = Kapris Pessos (žije s Avatarmi, dýcha pod vodou aj na súši, vie plávať, nevie lietať. Zosmutnie, keď mu niekto blízky odletí...) (obr. 2)



Škrečok a zebra = Škrebra (žije v Austrálii s klokanmi, živí sa kravami a ovcami. Najviac smúti, keď umrie klokan...) (obr. 3)

O týždeň neskôr som sa chcela presvedčiť, či to nebola iba náhoda, zvláštna zhoda okolností, že žiaci pracovali ukážkovo. Na túto hodinu som si pripravila aktivitu **výroba kachličiek** z náhodne vybraných výstrižkov z časopisov. (obr. 4 a 5)

Žiakom som opäť pripravila všetky pomôcky: výkresy A4, ktoré rozstrihali na štyri rovnaké časti, lepidlo, obálky, v ktorých našli rôzne výstrižky z časopisov, farbičky. Úloha znela: navrhni dve kachličky použitím materiálu, ktorý máš k dispozícii.

Situácia sa opakovala. Žiaci pracovali sústredene a so záujmom. Na konci svoje karty rozložili vedľa seba a na základe farieb a vzorov ich poprehadzovali. Žiadnu kachličku z vytvorenej steny nevytlúčili, čo bolo pre mňa znamením, že ako kolektív už dávno neriešia žabomyšie vojny. Na druhý deň boli „kachličky“ zlepené dokopy a nalepené na stene triedy. Keď ju raz niekto bude dávať dole, asi strhne aj omietku. Každopádne, deviataci po sebe zanechali nejakú stopu nielen na stene.

Zažila som s nimi svoje prvé pokusy s artefietikou, ktoré ma presvedčili o tom, že nejde napr. iba o módnny trend v oblasti psychológie. Je to spôsob práce, ktorí žiakom a učiteľom môže uľahčiť, spríjemniť a ozvláštniť vyučovanie na rôznych hodinách. V tomto konkrétnom prípade som vďaka artefietike našla cestu k žiakom, ktorí boli predo mnou dlho „zatvorení“.



